

22 september 1915

Men meldt ons:

Het verkeer in de grenszone is zo beperkt en zo verscherpt, dat een dienstmeid in het Belgische dorpje Emaal, die geregeld het huis, toebehorende aan Nederlanders, die sedert de oorlog in Nederland vertoeven en waar zij diende, ging luchten en schoonhouden, dit nu niet meer mag doen, omdat haar ouderlijke woning, waar zij thans verblijft, even buiten de grenszone ligt en die van haar werkgever er in gelegen is.

10 oktober 1915

Van drie Belgische vrouwen, die vrijdagavond bij Mesch over de grens naar België wilden gaan zonder passen en die op het aanroepen van de Hollandse grenswacht doorliepen, zijn twee door de schoten der grenswacht dodelijk gewond. Een ontkwam nog over de grenzen. De andere, de ongehuwde M. Nahon uit 's Gravenvoeren, werd door de soldaten tegen middernacht naar het gesticht Calvariënberg te Maastricht gebracht, waar zij gistermorgen vroeg is overleden.

Het grootste gedeelte van de infanteriebezetting in de meeste Kempische dorpen is naar het front gezonden.

Te Kessenich zijn donderdag door de Duitsers vier Belgen (Walen) aangehouden, die via Nederland de grens gepasseerd waren. Zij waren in het bezit van allerhande ontplofbare stoffen. Zwaar geboeid zijn zij over Maaseik naar Hasselt vervoerd.

20 oktober 1915

De militaire gouverneur der provincie Limburg maakt bekend:

Bij vonnis van 7 oktober 1915, uitgesproken door de veldkrijgsraad van het militaire gouvernement der provincie Limburg, dat ik gisteren heb bekrachtigd, is de Belgische onderdaan Pieter-Jozef Claes, geboren te Schaarbeek bij Brussel, de 8^e mei 1887, wegens verspieding ter dood veroordeeld.

Claes heeft zelf bekend, dat hij als Belgisch soldaat in burgerkleding naar België is gekomen om te verspieden.

De veroordeelde is heden doodgeschoten.

Hasselt, de 8^e oktober 1915.

27 oktober 1915

In het 21^e rapport van de commissie tot onderzoek van de schending van de regels van het volkenrecht en de wetten en gebruiken van de oorlog – door de Belgische legatie te 's Gravenhage verstrekt – is opgenomen het rapport van de delegatie der commissie te Londen, die aldaar getuigen onder Belgische uitgewekenen in Engeland hoort.

Er wordt onder meer melding gemaakt van verbrande huizen, gekreun van gewonden en plunderingen te Tongeren.

Onder de gedoden bevond zich een 12-jarige knaap.

11 november 1915

Onze correspondent schrijft uit Brussel:

Hieronder volgt een opgave van de voornaamste besluiten, in de laatste dagen bekend gemaakt.

Een besluit van 31 oktober luidt: Tot bevordering van de veeteelt bepaal ik hierbij, dat de uit Nederland ingevoerde teeltkoeien, die over de bewakingsposten Essen en Maaseik binnen mogen en hier op de linkerhoorn met het hoornbrandmerk E (Essen) of M (Maaseik) en een volgnummer voorzien worden, van alle opeising verschoond blijven. De bezitters der koeien moeten op elk verlangen een door de bewakingsveearts voor elk afzonderlijk dier af te leveren bewijsschrift overleggen, waaruit blijkt, dat de dieren met het vermelde hoornmerk over de bewakingspost werden ingevoerd. In het bewijsschrift moeten buiten het hoornmerk, ouderdom, kleur, merk of welk ander bijzonder kenmerk van elk dier afzonderlijk aangegeven zijn.

22 november 1915

Men meldt ons uit Maastricht.

Dr. Visser, leraar aan de H.B.S. te Maastricht, sedert verleden maandag verdwenen, is gisterenavond te Maastricht aangekomen. Zoals vermoed werd, is hij op een weg, waarvan een gedeelte Duits, het andere Nederlands grondgebied is aangehouden en, daar hij stafkaarten bij zich had, gevangen genomen en naar Luik gebracht, zonder gelegenheid te hebben gekregen bericht naar Maastricht te zenden. Gistermorgen losgelaten, is hij te voet van Luik naar Maastricht gekomen.

10 december 1915

Men meldt ons:

Te Roermond is gisteren van 's ochtends af hevig kanongebulder uit zuidwestelijke richting vernomen, veel heviger en zwaarder dan tijdens het bombardement van Luik.

Vele ingezetenen spoedden zich naar buiten om beter te kunnen horen.

12 december 1915

Nieuwe arrestaties in België.

Een der correspondenten van de Tijd aan de grens meldt:

De directeur der Maas- en Kempenbode te Maaseik, de heer P. van Venckenray, is door de Duitsers gevangen genomen en naar Aken gevoerd, terwijl zijn zoon over de grenzen is gevlucht, ten einde zich te doen inlijven in het Belgische leger. Sedert een veertiental dagen zit te Antwerpen gevangen de heer Albert François met zijn echtgenote. Als administrateur van de Banque du Centre heeft hij zich veel moeite gegeven om het economische leven zoveel mogelijk te herstellen.

5 januari 1916

Maastricht en wellicht ook andere grensplaatsen dreigen gebrek aan werklieden te krijgen. Een paar duizend mannen uit de naaste omgeving, Veldwezelt, Smeermaas, Lanaken, Vroenhoven, enz. kwamen dagelijks daarheen en hadden tot voor korte tijd geen moeite, als zij een pas hadden en een boekje, afgegeven door de werkgever. Nu is hun echter aangezegd, dat al wie achter de grenszone woont, er na 15 januari niet meer over mag en voor de grenszone zelf zijn er bezwarende bepalingen gemaakt, terwijl mannen van zekere leeftijd geen passen meer krijgen. Maar mannen, die vrouw en kinderen in België hebben, kunnen meestal geen twee gezinnen onderhouden. Of de in te voeren maatregel in verband staat met militaire operaties kan niet gezegd worden.

11 januari 1916

Veroordelingen in België.

De Duitse gouverneur van de Belgische provincie Limburg heeft in de Belgische bladen het volgende bekend laten maken:

Wegens hulp bij het overgaan der grens aan personen, die gedeeltelijk van weerplichtige leeftijd, namelijk tussen 16 en 40 jaar waren, gedeeltelijk aan technische beroepen toebehorenden, gedeeltelijk van plan waren zich bij het vijandelijk leger te voegen, zijn door bevestigd oordeel van het krijgsgerechtshof op 27 december 1915 gestraft geworden:

1. Met vijftien jaar tuchthuis: Jan Scheepers, werkman te Kaulille, wegens poging tot krijgsverraad;
2. Met twee jaar gevangenis: Balthasar Geebelen, caféhouder en landbouwer te Opoeteren;
3. Met een jaar gevangenis: Waltherus van der Sanden, landbouwer en caféhouder te Grote Brogel;
4. Met acht maanden gevangenis: Johannes Vrancken, dagloner te Grote Brogel.

16 januari 1916

Men meldt uit Aardenburg aan de Middelburgsche Courant:

Langs de Belgische grens zal van Duitse zijde nog een tweede elektrische draad worden gespannen en zulks ongeveer 100 meter landinwaarts.

Alle gebouwen die zich binnen de 100 meter bevinden, moeten ontruimd worden, terwijl die gebouwen waar ze in de weg staan zullen opgeruimd worden.

Deze maatregel dient om te voorkomen, dat nog personen over de grens gaan. Allen die toch binnen de draden aangetroffen worden, zullen neergeschoten worden. Deze daad heeft onder de Belgen weer veel verbittering veroorzaakt.

4 februari 1916

Men schrijft uit Limburg: Op 9 november 1915 werd bij Kanne een troepje personen in hechtenis genomen, welke poogden aan de waakzaamheid der Duitse wachten te ontsnappen en onopgemerkt en zonder paspoort naar Nederland te gaan. In het geheel waren het tien personen, welke uit Luik en omstreken kwamen. Een dezer is gestraft met twee maanden gevangenis wegens poging om zonder paspoort en met brieven de grenzen te overschrijden. Twee Belgen van dienstplichtige leeftijd, die klaarblijkelijk beproefden het leger te bereiken, zijn gevangen naar Duitsland gevoerd. Twee vrouwen zijn elk tot twee maanden gevangenisstraf veroordeeld. Drie anderen zijn door de krijgsraad tot gevangenisstraf veroordeeld, hetzij wegens het vervalsen van identiteitspapieren, hetzij omdat zij, tegen het bevel van de gouverneur-generaal in, Belgische en Franse onderdanen niet waren komen aangeven. Deze drie personen zullen, na afloop van hun straf, als krijgsgevangenen beschouwd worden, daar zij van dienstplichtige leeftijd, respectievelijk soldaten zijn.

12 februari 1916

Belgische-Limburgse grens.

Men meldt ons, dat de Belgisch-Limburgse grens, die sedert verleden week woensdag voor het personenverkeer gesloten was, weer geopend is.

19 februari 1916

Men meldt uit Achel aan de Limburgsche Koerier, dat de grenssluiting nog nooit zo streng en zo algemeen is geweest als nu. De paters van de Achelse Kluis zelfs zullen hun klooster, dat voor de helft op Belgisch en half op Nederlands gebied ligt, ontruimen en de wijk naar Nederland nemen.

20 februari 1916

Verkeer met België.

Uit Maastricht meldt men ons:

De Belgische grens is voor het personenverkeer terug gesloten en dit zal wel enige dagen blijven; op het passensbureau worden tenminste in de eerste dagen geen passen afgegeven.

27 februari 1916

Men meldt ons uit Maastricht:

Te Maaseik hebben de Duitsers een grote partij draad aangevoerd, welke dient tot afsluiting van de grens. Nabij Molenbeersel is daarmee reeds een begin gemaakt. De kommandantur te Maaseik heeft thans een verordening uitgevaardigd, waarbij is bepaald, dat ieder, die zich op een terrein van 100 meter van de grens bevindt zonder geldige pas, wordt veroordeeld tot een boete van 300 mark.

29 februari 1916

Uit Budel schrijft men aan de Meierijsche Courant:

De gestrengheid der Duitsers hier op de grensdorpen is van die aard, dat sommige gezinnen zo mogelijk over de grens vluchten, om maar niet aan de algemene armoede te zijn blootgesteld.

Bij de heersende ellende komt nog het gemis van de vrijheid. Vooral op de gesprekken is men zeer streng. Bij een verkeerd woord wordt dadelijk een geldboete toegepast en het minste vergrijp heeft overbrenging naar Maaseik tengevolge.

Behoudens de berichten van enige waaghalzen, die nog door de mazen weten te sluipen, is elke nieuwstijding van en naar beide kanten onmogelijk. Vroeger konden de Belgen nog al eens tot aan de grens komen, al was het dan ook met militair escorte, thans is zulks ook verboden.

Van de sluiting der grens af, op 3 februari, is door de meeste Belgische zinkfabrieksarbeiders geen cent kunnen verdiend worden. Daarbij komt nog, dat bijna alle landbouwproducten, alsook paarden, runderen en geiten door de Duitsers opgeëist worden, zodat, mocht dit zo nog enige tijd doorgaan, de ellende ter plaatse ten top zal zijn gestegen.

Met de afrastering zijn de Duitsers gevorderd tot aan de Zuidwillemsvaart, ter plaatse genaamd de Kempen. De versperring is aangelegd op ongeveer tien meter van de Nederlandse grens en met de draad evenwijdig lopend is een weg gemaakt van tien meter breedte, welke reeds dagelijks door automobielen bereden wordt. Ook worden of zijn er geplaatst telefoon- of telegraafpalen, doch totnogtoe is geen elektrische stroom aangebracht. Eerstdaags verwachten wij het werk te zien voortgezet worden aan deze zijde

der Zuidwillemsvaart. Op particulier eigendom wordt geen acht geslagen, doch afgekapte bossen zijn wel vergoed geworden.

Er wordt aan slechts twee schepen per dag vergund de grens te passeren. Het aantal in de Zuidwillemsvaart groeit daardoor met de dag aan.

Juffrouw v. B. te Hamont, ook aan deze zijde der grens welbekend, moet een van deze nachten wegens spionage en brievensmokkel door de Duitsers gevangen genomen zijn.

7 maart 1916

Naar men ons uit Maastricht meldt, is omstreeks drie uur gistermiddag geruime tijd een Zeppelin gezien. Het luchtschip kwam blijkbaar uit de richting van Tongeren en bewoog zich langzaam en vrij laag boven het land van Visé.

11 maart 1916

Men meldt ons uit Maastricht:

Niettegenstaande de lopende geruchten, dat de Belgische grens weer geopend zou zijn, kunnen we uit goede bron mededelen, dat zij nog steeds gesloten is en dit ook nog een tijdje zal blijven. Wel is aan verschillende personen, die zich van voor het tijdstip der sluiting in België bevonden, gelegenheid gegeven naar ons land terug te keren.

13 maart 1916

Men meldt ons uit Maastricht: Ofschoon de Belgische grens nog steeds gesloten blijft, zal van heden, maandag af, aan arbeiders uit

de grenszone, maar ook alleen aan arbeiders, gelegenheid gegeven worden om hier te komen werken.

Men schreef ons gisteren uit Maastricht: De laatste dagen wordt hier weer zeer duidelijk en vooral in de buitenwijken het dreunen van geschut gehoord. In de afgelopen nacht was het bijzonder hevig.

25 april 1916

Men schrijft uit Budel aan de Meierijsche Courant:

Dezer dagen werden te Achel 5 personen van hun bed gelicht, gevankelijk weggevoerd, terwijl nog drie anderen zijn opgebracht. Allen zijn zeer bekende personen, onder andere de familie Bernaerts.

De zoon van de burgemeester te Hamont is door de Duitsers gevangen genomen. Wij vernemen dat ook de burgemeester is weggevoerd, met bestemming onbekend.

De Duitsers hebben te Hamont beslag gelegd op een partij ingevoerde brieven.

6 mei 1916

De Meierijsche Courant deelt mede, dat de afsluiting van de grens onder Budel door middel van een elektrische draad weldra voltooid zal zijn. De Duitsers zijn thans bezit te Lozen aan de Willemsvaart.

De vorige week gearresteerde ingezetenen van Hamont zijn na het storten van losgeld vrijgelaten.

15 mei 1916

Te Smeermaas, op drie kilometer afstand van Maastricht, is thans de elektrische grensgeleiding van het kanaal (de Zuid-Willemsvaart) doorgetrokken tot de Maas. Ook daar ziet men nu de bekende houden borden – de naam van de maker, een Luikenaar, staat erop vermeld – met de voorstelling in rood van de gepijlde bliksem en het drieledig opschrift in zwart: “Lebensgefahr. Danger de mort. Levensgevaarlijk.” Het einde der geleiding, die in de rivier uitloopt, is nog versterkt door dicht ineengevochten prikkeldraad. Men is er verder bezig met een elektrische omheining langs heel de Maasoever. Zo ver het oog, in de richting van Maaseik, kan reiken ziet men te Smeermaas daarvoor de dennenpalen al geslagen.

2 juni 1916

Van de grens bezuiden Valkenswaard wordt aan het Eindhovens Dagblad geschreven, dat de elektrische draadversperring door de Duitsers ook aan dit gedeelte van onze grens gereed is gemaakt. Binnen enkele dagen worden de draden onder stroom gebracht.

8 juni 1916

Men meldt ons uit Maastricht:

Gisteravond is aan de grens bij Veldwezelt een werkmans vrouw, die te Maastricht bij een aannemer werkzaam was, en aan zijn vrouw een pakje met levensmiddelen over de elektrische draad wilde gooien, op Belgisch grondgebied, door een Duitse schildwacht doodgeschoten.

14 augustus 1916

De Achelse Kluis.

De Meierijsche Courant deelt mede, dat de draadversperring midden door het terrein van de Achelse Kluis thans geheel gereed gekomen is. Drie rijen palen met stevig draadwerk zijn op afstanden van twee meter parallel aangebracht. De middelste draad moet dienen voor de elektrische stroom.

De kluis is vanwege de abdij geheel verlaten. Het voorste gedeelte blijft bezet door de Duitsers. Dezen hebben er een 12-tal huzaren uit Hannover in gelegerd. Het torentje, dat in 1914 bij de beschieting door de Duitsers door een granaat werd getroffen, is door de paters uit voorzorg gesloopt, daar het reeds overhelde.

De paters en broeders zijn schier allen vertrokken naar soortgelijke inrichtingen te Diepenheim en Tegelen. Overgebleven zijn 2 paters en 5 broeders, die zich hebben gevestigd op de boerderij en bijgebouwen die geheel op Hollands grondgebied staan. Bergplaatsen en kippenhokken zijn verbouwd tot gastenkamers, slaapvertrekken, huislokaliteiten, terwijl men is aangevangen met de bouw van een tijdelijke huiskapel.

De "nieuwe" abdij trok reeds veel belangstelling uit de omgeving.

22 augustus 1916

De Achelse Kluis. Voor een strook van de Nederlandse grens is het passenstelsel ingevoerd, waardoor, zegt het Eindhovens Dagblad, het betreden van de kluis niet zonder moeilijkheden gaat.

Als gastenmeester treedt in de kluis een Duitse geestelijke op.

Behalve de reeds vermelde veranderingen, zijn in de omtrek van de kluis sloten gedempt, waardoor verschillende wateringten kunnen overstromen. De schade die aangericht werd aan de eigendommen

van de paters is zeer groot. De Duitse grenswacht bestaat daar ter plaatse thans uit 23 personen. Verzekerd werd dat eerstdaags nog 80 infanteristen verwacht worden.

23 augustus 1916

Gisterenmorgen is te Valkenswaard een Duitse deserteur aangekomen. Volgens zijn verklaring was hij van de wacht Neerpelt (België). Hij moest op post aan de grens en daar hij wist, dat hij vandaag naar het front moest, was hij over een muur van de wacht geklommen, om de elektrische draad te vermijden. Hij had een hoed op en een burgerjas aan. Zijn uniformjas (tuniek) is later aan de grens, waar hij ze verborgen had, teruggehaald. Zijn wapens had hij aan de wacht gelaten.

13 september 1916

Men schreef ons gisteren uit Maastricht:

Volgens Les Nouvelles van heden zijn in alle langs de Limburgse grens gelegen Belgische plaatsjes de laatste beschikbare Duitse troepen met pak en zak in de richting van Luik vertrokken, om hun front te versterken.

Zo hebben zestig soldaten Voeren verlaten, vijftien zijn er van Moelingen, twintig van Lanaye vertrokken.

6 oktober 1916

De Duitsers hebben dinsdag, toen het nog duister was, tussen Achel en Hamont een Nederlandse brievensmokkelaar gearresteerd en hem naar Hamont getransporteerd.

Een alleenstaande weduwe, zekere V. L. te Overpelt woonachtig, had vier van haar zoons onder de wapens. Twee van hen sneuvelde bij Halen in 1914, de derde viel voor Antwerpen en de vierde werd in het midden van de vorige maand, zoals zij vorige zaterdag vernam, gedood door een granaat van de Duitsers bij de IJzer. De vijfde en laatste zoon verblijft in Holland als vluchteling.

9 oktober 1916

Berlijn, 9 oktober. Het aantal Franse en Belgische slachtoffers van hun eigen landgenoten is binnen dertien maanden tot meer dan tweeduizend aangegroeid. Volgens de Gazette des Ardennes, die de namen van de slachtoffers mededeelt, zijn er in september onder de vreedzame bevolking in het bezette gebied van Frankrijk en België door het artillerievuur en de bommen uit vliegmachines van onze vijanden dertien mannen, elf vrouwen en dertien kinderen gedood.

In het geheel is het gehele aantal onschuldige slachtoffers sedert september 1916 daarmee op elfhonderd vijftig gestegen.

12 oktober 1916

De spoorweg Aken-Leuven moet vóór 1 januari klaar zijn. Loopgraven zijn gemaakt in de Kempen. Op de Maas wordt druk gearbeid.

Onder dit opschrift geven Les Nouvelles van dinsdag een lang artikel, waarin de koortsachtige haast, waarmee de Duitsers aan de lijn Aken-Leuven werken sedert de laatste maanden, zou bewijzen, dat ze die lijn binnenkort nodig denken te hebben omdat de enige verbindingslijn tussen de IJzer en de Somme en Duitsland de

spoorlijn van de Vesder is, en deze met haar tunnels en bruggen zoveel hinderlagen en onaangename verrassingen kan bevatten.

Maar, zegt het blad, er zijn nog andere onthullingen, en het schrijft:

Er wordt medegedeeld, dat de Duitsers goed ingerichte loopgraven hebben aangelegd langs de noordgrens van de provincies Antwerpen en Limburg. Waarom? Vrezen zij dan ernstig een oorlogsverklaring van Nederland? Wij denken het niet. Er is echter nog meer. Sedert enige weken hebben de Duitsers aan de over van de Maas op het grondgebied van de Belgische gemeente Neerharen, een werkplaats, waar zij zeer ijverig pontons maken, gelijk aan die, welke bij het begin van de inval in België gebruikt zijn en die dienen om spoedig bruggen over een rivier te slaan, opdat oprukkende legers er over kunnen trekken.

Deze werkplaats is gebouwd bij een alleenstaande kleine pachthoeve, waarvan de Duitsers bezit hebben genomen, juist op de plaats, waar de Maas het smalst en bijna zonder stroom is, tegenover de prachtige laaggelegen weilanden der Nederlandse gemeente Itteren. Daarbij hebben zij een weg van 10 meter breedte aangelegd, die hun werkplaats verbindt met de grote weg van Lanaken naar Maaseik, waar de tram loopt, terwijl er van Itteren af uitstekende wegen naar Duitsland lopen.

Op de berm van de Maas staan reeds 6 pontons klaar, ongeveer 10 meter lang. Een zevende wordt gebouwd, terwijl een tiental per trein is aangevoerd.

Het artikel eindigt aldus:

Wij maken geen gevolgtrekkingen. We zullen er ons voor wachten. Maar, indien de Duitsers de noodzakelijkheid voorzagen bij een

terugtrekken van hun krachten uit België, door Nederlands Limburg te trekken, om, voor hun loopgraven in de Kempen, de Hollandse legers, onmiddellijk gemobiliseerd tegen hen bij deze nieuwe schending der neutraliteit, tegen te houden, zouden zij dan anders handelen?

13 oktober 1916

De Meierijsche Courant meldt, dat het zondag en maandag onder de bezetting van België zeer roerig geweest is. Sterke afdelingen zijn naar het westen gezonden, waaronder ook cavalerie. De troepen, die in Brabantse en Limburgse dorpen waren gelegen, hebben eveneens order ontvangen zich voor het vertrek gereed te houden. Er worden op de grote Limburgse heiden weer schietoefeningen met scherp gehouden door jeugdige rekruten.

19 oktober 1916

Men meldt ons uit Maastricht:

Naar men ons mededeelt, zou de tunnel, die de Duitsers ten behoeve van de spoorlijn Aken-Leuven hebben aangelegd door de berg bij Eben, ingestort zijn. Het is reeds de derde maal, dat dit gebeurt.

3 november 1916

Men meldt ons uit Maastricht:

Les Nouvelles van gisteren bevat een artikel over de Duitse werken in Limburg, dat luidt:

Wij ontvangen nieuwe inlichtingen over de werken, uitgevoerd door de Duitsers op de linkeroever van de Maas, juist tegenover de

vlakke van Geul, een weinig ten noorden van het Nederlandse dorp Itteren.

Dicht bij de kanaalbrug van de Zuid-Willemsvaart hebben de Duitsers een aanlegplaats gebouwd van 130 meter lang, van het kanaal af is er een weg aangelegd van 10 meter breed, die naar de Maas leidt, waar hij eveneens uitkomt bij een aanlegplaats van 150 meter. Op de Maas drijven thans verschillende pontons van ijzer en van hout, deze laatste voorzien van dikke houten planken, die hun gebruik voor een vervoer van lasten onmogelijk maken.

Op de helling van het kanaal en van de Maas zijn een groot aantal planken, houten en ijzeren balken gestapeld. Een kleine Decauville (smalspoorweg), die beschikt over 4 locomotieven en een groot aantal wagentjes brengt deze materialen van het kanaal naar de Maas, waar een groot aantal Duitse arbeiders werken.

De Duitsers hebben deze laatste dagen, bij afzonderlijke stukken en door middel van vrachtauto's, twee baggermachines aangevoerd. Maar deze zijn van klein model en niet in staat, van nu af, door het wassen van het water, hun werk te doen, omdat de duikladder te kort is.

De Duitsers doen het gerucht lopen, dat de werken, die zij uitvoeren op de Maas en het kanaal bestemd zijn om kiezel uit te halen, dat zij voortaan door het kanaal naar Antwerpen, Gent en verder zouden vervoeren, om de transportkosten te verminderen, van de vrachten die per tram naar Maaseik plaats hebben. Maar de pontons, die zij op de Maas bouwen, zouden tot geen goederenvervoer kunnen dienen en de baggermachines zijn onbruikbaar. Er zijn bovendien enorme reserves kiezel bij de kolnmijnen dicht bij Eisden, aan de oever van het kanaal, waaraan

de Duitsers niet raken, omdat zij er natuurlijk geen behoefte aan hebben. De werken aan de Maas en het kanaal moeten een andere bestemming hebben.

In de Kempen.

Men meldt ons:

In de bossen ten noorden van (Belgisch) Mechelen aan de Maas **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**, die men de rug van Limburg noemt, zijn de Duitsers bezig uitgestrekte verdedigingswerken aan te leggen. Het is aan de Belgen streng verboden in de buurt te komen. De boeren uit de streek zijn opgeroepen met kar en paard en vervoeren dagelijks hoeveelheden betonblokken, planken, balken, enz. maar kunnen onder geen voorwendsel in de buurt van de werkzaamheden komen. Op enige afstand nemen de Duitsers de vrachten over en brengen de lege wagens weer terug. Men beweert, dat de vijand loopgraven maakt van Mechelen naar Eisden en vervolgens dwars naar Leopoldsbuurg, Hamont en Lommel. Wat in alle geval zeker is, is dat te Eisden, in de hoek, begrensd door de nieuwe weg van Mechelen naar As en die van Mechelen naar de kolenmijnen Limburg-Maas, de Duitsers boven op de heuvel vanwaar men het prachtige panorama van de Maas overziet, grote kanonnen hebben neergezet, op diepe betonfunderingen.

4 november 1916

Over de grens gekomen.

De Duitse grenswacht bij Kessenich heeft gisteren aan de familie van de landbouwer H. uit Thorn, die daar een paar dagen geleden aan de elektrische draad bleef hangen en door de Duitsers werd

opgenomen en weggevoerd, bericht, dat H. in het hospitaal te Maaseik aan de bekomen brandwonden is overleden.

6 november 1916

Gisternacht is bij Sittard een smokkelaar, die trachtte zes koeien over de grens te brengen, doodgeschoten.

22 november 1916

Over de grens gekomen.

Ondanks de elektrische draadversperring komen in de oosthoek van België de laatste dagen voortdurend Belgische inwoners, uit vrees naar Duitsland gezonden te worden, over de grens. Niet zelden gebeurt het, dat zijn hun poging met de dood door elektriciteit moeten bekopen.

Gisteren kwamen bij Stramproy weer twee Maaseikenaars over, die door middel van een plank de draad hadden weten te passeren. Daar de grensbewaking door de Duitsers de laatste tijd zeer verscherpt is, geschiedt de vlucht meestal 's nachts.

29 november 1916

Hedenmorgen zijn 10 Belgen uit Tongeren bij Vroenhoven over de grens gekomen. Een zekere Moors uit Kessenich bleef dood aan de draad.

30 november 1916

1 december 1916

De Meierijsche Courant meldt:

Van verschillende zijden komt ons ter ore, dat vanuit Hamont en omstreken de burgers worden weggevoerd. Wij hebben ons best gedaan om te weten te komen wat er van de zaak is, en ondanks het getrotseerde gevaar (de Duitsers dreigden met het geweer) en de moeite, konden we slechts te weten komen, dat werkelijk oproeping in grote mate is geschied en dat er heftige tonelen aan de andere kant der grens plaats hebben.

Voor zover wij zijn ingelicht, kunnen we (steeds onder voorbehoud) mededelen, dat vele lieden zich heden te Neerpelt en Peer moeten melden. Wat er ook van zij, allereerst is van Duitse zijde zeer streng de grens bewaakt en naar men ons mededeelt, worden luidruchtige jammerklachten van over de grens waargenomen.

Nog vernemen we, dat de zich meldende mannelijke personen allen moeten zijn voorzien van een dubbel pak kleren.

Men meldt van de grens aan de Meierijsche Courant:

Nimmer was het verkeer met België zo bezwaarlijk als de laatste dagen. De Duitsers, die de grenswacht houden, hebben strenge orders, zelfs hen, die van behoorlijke passen voorzien zijn, aan een degelijk onderzoek te onderwerpen.

3 december 1916

Nabij Thorn (Limburg) zijn vrijdag vier Belgen met behulp van planken over de elektrische draad gekomen. Drie jongelingen uit Maaseik zwommen bij Roosteren over de Maas. Te Stramproy kwam een 17-jarige Belg over de grens.

De Duitse grensbewaking is thans weer zeer verscherpt.

8 december 1916

De Meerijsche Courant deel mede, dat uit Hamont zijn weggevoerd 51 mannelijke personen van 18 tot 50 jaar, voor zover bekend allen werklozen, doch sommigen niet van middelen ontbloot.

Een vrouw met kindje uit Neerpelt is door de Duitsers vergund naar Nederland te gaan. Volgens haar heerst daar grote armoede. Varkensvlees kost daar 8 F per kilo, rundvlees met been 6,50 F. Uit Neerpelt waren 70 personen van 18 tot 54 jaar naar Duitsland gevoerd.

Te Bergeijk zijn de laatste dagen nog tal van Belgen over de grens gekomen, meestal uit de buurt van Postel.

23 december 1916

Uit Roermond meldt men ons:

Aan de grens nabij Hamont werd donderdagavond een vreselijke ontploffing, komende uit zuidelijke richting, gehoord. Volgens mededeling der Duitse grenswacht is door Duitse artillerie bij Poperinge een Engels munitiedepot opgeblazen.

In de gemeente Lommel zijn donderdagavond door patrouillerende uhlanen 48 jonge Belgen aangehouden, die over de draad naar Holland trachtten te vluchten.

Duitse Landstormmannen aan de grens deelden mede, dat op kerstdag in het kamp van Beverlo een tienduizendtal Duitse militairen zullen bijeenkomen, ter viering van het kerstfeest.

In een der afgelopen nachten werden bij Budel ruim 900 schapen België binnengedreven. De Duitsers verleenden daarbij de nodige faciliteiten. In verband hiermee hebben reeds een paar arrestaties te Weert plaats gehad.

28 december 1916

Verdedigingswerken aan de Belgisch-Nederlandse grens.

Wolff seint ons uit Keulen:

De Kölnische Zeitung schrijft: Er is in de Nederlandse pers ongerustheid betoond naar aanleiding van de veronderstelling, dat de verdedigingswerken, die de Duitsers aan de Belgisch-Nederlandse grens hebben aangelegd, een aanwijzing zouden zijn voor aanvalsplannen van Duitsland op Nederland. Die verdedigingswerken zijn echter niets anders dan door de Duitse legerleidingen genomen voorzorgsmaatregelen, ter eventuele verdediging van het eigen grondgebied.

Weliswaar zijn de Nederlanders mans genoeg om hun land te verdedigen, indien de Engelsen zouden trachten hun neutraliteit te schenden; maar het voorbeeld van Griekenland geeft iedere verstandige regering te denken.

Zover zal het met Nederland zeker niet komen; maar mocht Engeland trachten, door Nederland naar Duitsland door te dringen, dan moet de Duitse legerleiding daartegen gewapend zijn.

De Nederlanders behoren in deze loopgraven aan hun grenzen niets anders te zien dan een zichtbare aanwijzing ervoor, dat de geweldenarij van Engeland voor geen schending van het volkenrecht terugdeinst, en dat het enkel met geweld kan worden tegengegaan.

Ook de Nederlanders moeten ten allen tijde gewapend zijn en moeten elk ogenblik gereed zijn om hun bodem te verdedigen tegen de tirannie van de overkant van het Kanaal.

Bij Ittervoort (Limburg) hebben dinsdag honderd Belgen de Duitse grensposten met revolvers gedood; zij wisten daarna met behulp van planken over de elektrische draad Hollands gebied te bereiken.

29 december 1916

Het grensdorpje Kanne is, omdat een der bewoners over de grens is gegaan zonder terug te keren, gestraft. De herbergen zijn alle gesloten; de huizen moeten om 7 uur 's avonds gesloten zijn en na dat uur mag niemand zich meer buiten vertonen. De straf duurt tot 9 januari.

6 januari 1917

Van de Belgische grens.

De Meierijsche Courant verneemt uit Hamont, dat daar tot dusver 57 personen door de Duitsers zijn weggevoerd, die beslist allen werkloos waren, ofschoon er enigen wel niet onbemiddeld waren, maar deze kwamen voor de op zogenaamde zwarte lijst. Vrouwelijke personen zijn niet gedeporteerd.

Tengevolge wellicht van het ontvluchten van verschillende ingezetenen, zo meldt de Meierijsche Courant verder, is de bezetting te Maaseik eerder toe- dan afgenomen. Ze bedraagt meer dan 300 man, terwijl bovendien aan elke stadspoort een sterke wachtpost is geplaatst. Tevens is aan de Eyckerpoort thans een bureau van aanmelding gevestigd en in de tramhalte de algemene bewakingspost. Op strenge straffen is het verboden nog de Maasoever te betreden, zulks, daar het weleens gebeurde, dat er brieven met een boog over de Maas worden geschoten of signalen werden gegeven. De conducteur S. van de lijn Lanaken is wegens

het overbrengen van brieven, oorlogszaken betreffende, gefusilleerd.

15 januari 1917

Tegen het einde van de maand zullen de Duitsers terug de kruitfabrieken van Kaulille in België in gebruik nemen. Deze fabrieken werden voor twee jaar ontruimd.

8 februari 1917

De Meierijsche Courant meldt uit Budel:

De Duitsers hebben nog twee elektrische draden boven de zes reeds bestaande geplaatst, zodat de versperring thans 80 cm hoger wordt. Er over klimmen is hierdoor wel bijna onmogelijk gemaakt en ook het verbuigen der draden zal moeilijk meer gaan, daar de draden onderling met ijzeren spullen verbonden zijn. Met dit werk was men zaterdag gevorderd tot aan de provinciale weg Budel-Hamont richting Bocholt-Achelse Kluis.

Ook zegt men, dat onder de grond nog een elektrische geleiding is aangebracht.

9 maart 1917

De Belgische grens te Vroenhoven is tijdelijk geheel gesloten (naar men vermoedt wegens troepenvervoer). Zelfs het brood voor België werd daar gisteren teruggestuurd.

3 april 1917

De vereniging voor de binnenscheepvaart in Duitsland heeft de rijksregering verzocht bij het sluiten van de vrede er voor te zorgen,

dat de mogelijkheid van het graven van een kanaal van de Rijn naar Antwerpen wordt gewaarborgd.

7 april 1917

Naar wij in De Toorts lezen, heeft generaal Keim, de Duitse militaire gouverneur der Belgische provincie Limburg, een bevel afgevaardigd, waarbij alleen de Vlaamse taal wordt toegelaten voor alle openbare opschriften, straatnamen, aanduidingen enz. in de hele provincie.

13 april 1917

Men meldt ons:

Nabij de Belgische grensplaats Lommel zijn twee Duitse militairen, die vermoedelijk trachtten de deserteren, aan de draad dood gebleven.

11 mei 1917

Aan de Zuid-Willemsvaart wordt van de grens gemeld:

Maandag en dinsdag zijn de Duitse troepen, in de Limburgse grensgemeenten aanwezig, vrij plotseling naar het front vertrokken, volgens schatting een 10.000 man. Alleen langs de tram- en spoorlijnen worden voor het gemak in het vervoer de troepen thans nog gelegerd.

De nieuwe gouverneur-generaal zal in het begin van de volgende week een rondreis doen door het bezette deel van België. Blijkens kennisgevingen zullen Brabant en Limburg – de landbouwprovincies – het eerst aan de beurt komen.

29 mei 1917

De Achelse kluis.

De Meierijsche Courant schrijft:

Zoals vroeger gemeld werd, zouden de paters op de Achelse kluis op Hollands gebied een noodkerk met annexe gebouwen doen verrijzen. Hiervoor werd dan door de heer Cuypers, architect te Roermond, een ontwerp gemaakt, dat door de heer Th. Baken, uit Borkel en Schaft, in uitvoering is gebracht. De kerk is opgetrokken uit hout. Ze beslaat een aanmerkelijke grootte, waarin niet minder dan 10 altaren zullen geplaatst worden. Boven de kerk is een verdieping gebouwd, waarin in het midden een brede gang, met aan beide zijden een rij slaapkamers, zogenaamde cellen, alles zeer doelmatig ingericht. De kapel, waarin nu de heilige mis wordt gedaan, en belendende gebouwen worden ingericht voor de rector en leesplaats voor de broeders. De zogenaamde kippenkooi van vroeger wordt met $\frac{1}{2}$ meter muurwerk opgetrokken en voorzien van een nieuwe kap, welke wordt ingericht voor leesplaatsen voor de cursisten.

Volgens opgave zal de kerk met annexe gebouwen omstreeks half juni klaar zijn. Wanneer dit werk klaar is, zullen ongeveer 30 paters cursisten en 10 broeders uit Diepenveen terugkomen, terwijl degenen, die naar Tegelen waren vertrokken, daar zullen blijven. Het geheel maakt een zeer mooie indruk en wanneer de laatste hand aan het werk is gelegd, zal ieder getuigen dat zowel architect als aannemer eer van hun werk hebben.

De bezetting op de kluis blijft steeds aanhouden. Vijftien Duitsers zijn er steeds aanwezig, die om de maand vertrekken, terwijl de wachtmeester voorlopig op de kluis zou blijven. De bouwgronden

op Belgisch gebied van de paters worden door Belgische arbeiders bewerkt en de vruchten natuurlijk door de Duitsers opgekocht.

12 juni 1917

Over de grens gekomen.

Te Neeritter zijn gisteren vijf dienstplichtige Belgen over de grens gekomen.

22 juni 1917

Men meldt ons uit Roermond:

Te Hamont zijn heden de burgemeester, diens echtgenote en zuster, pater overste van het klooster, professor Ballings, de hotelhouder G., de veldwachter, benevens nog vijf andere inwoners door de Duitsers gearresteerd en naar Maaseik gebracht. Deze arrestatie wordt in verband gebracht met de aanhouding van een gewezen Nederlander te Hamont, die te Budel werkzaam was en zodoende geregeld over de grens kwam. Hij werd verdacht van overbrenging van geestelijken uit België naar Nederland. Vermoed wordt, dat hij, in het nauw gebracht, ten opzichte van bovengenoemde personen mededelingen aan de Duitsers gedaan heeft.

4 juli 1917

Onze correspondent te Luik schijft ons:

Een oorlogsproces. – Graaf de L.-C. had het gemeentebestuur van zijn woonplaats, Niel-bij-Sint-Truiden, voor de burgerlijke rechtbank van Hasselt geroepen en eiste 6000 F schadevergoeding, daar hij sedert het begin van de oorlog aan verscheidene officieren en

soldaten, op bevel van de gemeenteoverheid, inkwartiering op zijn kasteel had verleend. De rechtbank heeft zich onbevoegd verklaard, omdat de zaak van bestuurlijke aard is. Het vonnis stelt vast, dat de gemeenten niet verplicht zijn aan hun inwoners een vergoeding voor inkwartiering te betalen, en ook dat de rechtbanken niet behoeven tussen te komen in de wijze, waarop de gemeenteoverheid die last onder de burgers verdeelt.

5 juli 1917

Ik verneem zoeven dat te Hasselt het goederenmagazijn van de buurttram werd opengebrouwen door het hangslot van de roldeur te verbrijzelen. Een kist voedingswaren, leer en modeartikelen werden geroofd. Het vroeg fruit dat reeds overal wordt geroofd kan moeilijk bepaald worden.

Bij Kessenich is gisteren de landbouwer A. K. uit Thorn, aan de elektrische draad dood gebleven.

29 augustus 1917

Van de Brabantse grens wordt ons gemeld, dat de burgemeester van de Belgische grensgemeente Hamont door de Duitsers ter dood is veroordeeld. De broeder-overste van het klooster daar en professor Ballings zijn tot levenslange gevangenisstraf veroordeeld wegens het overbrengen van Belgen naar Nederland.

7 september 1917

Tussenkomsst voor Belgische veroordeelden.

Het Huisgezin verneemt, dat het lid van de tweede kamer voor Eindhoven, de heer Van Best, het initiatief heeft genomen tot een actie om voor de ter dood veroordeelde burgemeester van Hamont,

die in Nederland vele familieleden heeft, gratie te bekomen. Op zijn verzoek heeft onze minister van buitenlandse zaken terstond stappen ondernomen te Berlijn. Thans verkeren deze maatregelen in een stadium, dat de afwikkeling spoedig tegemoet gezien mag worden. Mr. Van Best heeft ook de tussenkomst van de nuntiatuur te Brussel gevraagd. Deze berichtte goede hoop te hebben, dat de stappen tot het gewenste resultaat zullen leiden.

Ook vier zusters Ursulinen te Hamont zijn om gelijke redenen als burgemeester Keupen gevangen genomen. Het zijn moeder Josepha en moeder Louise, beiden Fransen, moeder Herman, een Nederlandse, nl. mej. Eras uit Tilburg, en moeder Bergmans, een Engelse. Ook voor deze zusters worden stappen ondernomen om hun invrijheidstelling te bewerken.

De kapelaan van Hamont, een Nederlander uit Jabeek in Limburg afkomstig, is eveneens door de Duitsers gevangen genomen.

15 september 1917

Nabij Kessenich is gisteren een krijgsgevangen Rus, die uit België de vlucht naar ons land wilde nemen, aan de elektrische draad dood gebleven.

17 september 1917

Men meldt aan het Dagblad van Noord-Brabant: Naar wij uit absoluut betrouwbare bron vernemen, is de heer Keunen, burgemeester van Hamont, begenadigd door de Duitse overheid. Hij is nu tot gevangenisstraf veroordeeld.

8 oktober 1917

In het bericht over de begenadiging van burgemeester Keunen uit Hamont, ontleend aan de Meerijsche Courant, blijken een paar onjuistheden ingeslopen te zijn, die het blad thans verbetert.

De verandering van vonnis van 10 jaar en 6 maanden tuchthuisstraf betrof niet een vonnis tegen burgemeester Keunen, maar tegen jhr. van Rijckevorsel, consul te Dinant.

Overigens blijkt ook, dat de bemiddeling van mej. Stultjens, thans te Woensel wonend, niet van die aard is geweest, dat de begenadiging van burgemeester Keunen in hoofdzaak aan haar tussenkomst zou te danken zijn.

Uit het schrijven, dat mej. Stultjens van de vertegenwoordiger van het keizerlijk Duits generaal-consulaat von Humboldt te Amsterdam ontving, en waarin haar op een door haar tot de Duitse keizer gericht verzoek om gratie wordt gemeld, dat burgemeester Keunen tot tuchthuisstraf is veroordeeld, valt niet te concluderen, dat deze begenadiging alleen aan mej. Stultjens zou te danken zijn.

Haar bemiddeling staat gelijk met de bemiddeling van anderen in deze. Zo ontving reeds de 14^e september mr. van Best, die ook in deze bemiddelde, rechtstreeks van de Duitse legatie bericht, dat burgemeester Keunen begenadigd was, terwijl mej. Stultjens eerst de 27^e september van het Duitse consulaat te Amsterdam een dergelijk bericht ontving.

Nader vernemen wij, dat mej. Stultjens nog eens haar bemiddeling zal beproeven ten gunste van burgemeester Keunen, om een zachter vonnis voor hem te verkrijgen.

12 oktober 1917

Het Eindhovens Dagblad meldt van de grens:

Te Geel zijn veel vluchtelingen aangekomen uit Roeselare. De streek daar moet door alle inwoners ontruimd worden.

30 oktober 1917

Men deelt ons mede:

Voor enige dagen vervoegden zich ten huize van J. te Kinrooi, een Belgische gemeente op korte afstand van de Nederlandse grens, twee vloeiend Frans sprekende heren, die voorgaven uit Duitse krijgsgevangenschap ontvluchte Franse officieren te zijn. Ze riepen de hulp van J. in bij hun ontvluchting over de Nederlandse grens en boden daarvoor 4000 frank als beloning aan. J. nam dit aanbod aan. Daar evenwel de gelegenheid tot ontvluchting niet gunstig was, zouden de officieren zich nog enige tijd ten huize van J. verborgen moeten houden. Daartoe werd hen een geheime schuilplaats aangewezen, waar nog een tiental jonge Belgen de gelegenheid tot ontvluchting afwachtten. Door de dochter des huizes op deze plaats aangebracht, ontpopten beide officieren zich als Duitse officieren en namen de hun vrijheid nabij zijnde Belgen, alsmede J. en zijn dochter gevangen.

Deze truc van de Duitsers werd toegepast, omdat, vermoedelijk tengevolge van verraad, de familie J. verdacht werd, op geregelde tijden haar medewerking te verlenen bij de ontvluchting van dienstplichtige Belgen en daarvoor die geheime schuilplaats in haar woning had gemaakt.

Vader en dochter zijn naar Brussel overgebracht.

24 november 1917

Men meldt ons:

Te Opoeteren, een Belgisch dorpje aan de grens, reed woensdag een Duits officier met zijn fiets een kip dood van vrouw Jacobs daar. Deze foeterde danig op den "Duts" en sommeerde hem tot betaling van de kip. De officier gaf hieraan gevolg en nam de kip mee. Bij het schoonmaken bleek deze evenwel maïs en andere granen, verboden voer voor pluimvee, in de maag te hebben.

Vrouw Jacobs werd voor de vierschaar gedaagd en kreeg maar eventjes 700 mark boete.

18 januari 1918

De Duitsers hebben rondom Beverlo in de afgelopen week 600 stuks slachtvee aangevoerd voor de troepen.

1 maart 1918

De controleur der belastingen van Maaseik.

Van officiële Belgische zijde deelt men ons mede, dat Van de Vijvere, de Belgische minister van financiën, aan het personeel van zijn departement in verband met de dood van de controleur der belastingen van Maaseik de volgende mededeling gedaan heeft:

"Ik heb de eer aan de ambtenaren en beambten van de administratie der directe belastingen, douanen en accijnzen de dood aan te kondigen van de heer Emile Stevigny, controleur der belastingen te Maaseik, door de Duitsers gefusilleerd op 13 december 1917. De tekst van deze ontroerende brief, die hij de avond voor zijn terechtstelling geschreven heeft, luidt als volgt:

Brussel, gevangenis Sint-Gillis, 12 december 1917.

Op het punt dit leven te verlaten, richt ik tot u, evenals tot al mijn superieuren, mijn collega's en mijn ondergeschikten, een laatste vaarwel.

Ik dank mijn superieuren voor de welwillende zorg, die ze mij steeds betoond hebben en verzoek hen die zorg op mijn arme vrouw en mijn lieve kinderen over te brengen.

Ik sterf van mijn vaderland, zonder snoeverij, maar ook zonder vrees.

Emile Stevigny,

Controleur der belastingen te Maaseik.

De heldhaftige houding van deze vurige patriot, nieuw slachtoffer van de wreedheid der Duitsers, dwingt onze bewondering en eerbied af. De administratie stelt er een eer in, dat ze in haar gelederen zulk een nobel karakter heeft kunnen tellen en het is haar een behoefte deel te nemen in de tragische rouw, die het gezin van controleur Stevigny treft.

Zijn nagedachtenis zal onder ons blijven leven.

Havre, 15 februari 1918.

De minister

Getekend A. van de Vijvere.

7 september 1918

Uit Maastricht schrijft men aan Het Centrum, dat de Duitsers aan de overkant van de elektrische grensafsluiting de laatste dagen druk doende zijn met het maken van loopgraven en andere versterkingen. In de bossen van Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-

Voeren en Sinnich wordt met behulp van machinegeweren heel wat hout gekapt. Bovendien mogen de Duitse grensposten met niemand spreken.

16 september 1918

In de nacht van vrijdag op zaterdag moet het aan de Belgisch Limburgse grens bij Mesch warm toegegaan zijn. Een groot aantal Belgen (men spreekt van 150) wilden de grens over en waren voorzien van tangen om de draad door te knippen. Reeds was hen dat ten dele gelukt, toen de alarmbel, die aan de draad aangebracht is, werkte, waardoor de Duitse grenswacht gewaarschuwd werd. In het blinde weg werd geschoten, zodat de grensbewoners aan een gevecht dachten. Drie Belgen zijn aan de draad blijven hangen, terwijl de overigen op de vlucht sloegen. Het schijnt echter aan geen enkele gelukt te zijn de grens te bereiken.

10 november 1918

Van de Zuid-Limburgse grens:

De Duitse wacht aan de grens bij Eijsden heeft de wapens en uitrustingsstukken weggeworpen en de posten verlaten. In het dorp Lanaye lopen de kinderen met Belgische vlaggen; de Duitsers vieren er feest. Er zijn reeds Belgen over de grens gekomen.

Uit Sittard:

De Duitse posten aan de grens bij Sittard zijn naar huis gezonden, na afgave der insignes en kokardes. De grens is vrij. De Nederlandse arbeiders zijn gevlucht. In de quarantaine zijn verscheidene vluchtelingen gearriveerd, terwijl er nog een 60 onderweg zijn, waaronder een aantal ontvluchte krijgsgevangenen.

Men meldt ons uit Vaals, dat de Duitse grenswacht verdwenen is. De grens wordt niet meer bewaakt. Gistermiddag waren reeds een honderdtal Fransen en Russen bij Vaals over de grens gekomen.

11 november 1918

Men seinde ons gisteren uit Maastricht:

Maastricht is vandaag in rep en roer sedert het bericht zich verbreid had, dat ex-keizer Willem met gevolg en leden van de staf in 10 auto's te Eijsden was aangekomen en per extra trein over Maastricht zou komen, zag het in de buurt van het station zwart van de mensen en tot Eijsden toe waren de wegen vol wandelende en fietsende nieuwsgierigen. Om 10 uur gingen twee locomotiefjes en een bagagewagen met inspecteur De Bruyne naar Eijsden om de vroegere vorst naar hier te brengen.

Tot nu toe echter wordt op nadere bevelen gewacht en vertoeft de gast in de inmiddels uit Visé aangekomen Duitse keizerlijke trein met negen salonrijtuigen. Toen de ex-vorst aankwam, droeg hij het generaalsuniform; thans was hij in burger. De bewaking is opgedragen aan een afdeling militaire wielrijders.

Inmiddels hoor ik zojuist, dat de trein morgenvroeg om 9 u 25 uit Eijsden zal vertrekken, om 9 u 45 te Maastricht aankomen en dat de plaats van bestemming zal zijn Maarn bij Utrecht. Een gerucht, dat de kroonprins erbij zou zijn, schijnt ongegrond, wel de jongste prins en generaal von Falkenhayn.

De 10 auto's staan omgeven door hoezen op een aparte goederentrein.

Hedenmorgen wandelde de ex-keizer op het perron. Te Eijsden heerst een opgewonden stemming. Alle herbergen zijn om 3 uur gesloten. De grens te Moelingen wordt alleen door de Nederlandse grenswacht bewaakt. In België schijnt het onder de Duitse bezetting te gisten en trachten de Duitsers langs de kortst mogelijke weg naar huis terug te keren.

Heden seint men ons uit Maastricht:

De commissaris der koningin in Limburg baron van Hoevel tot Westerflier is hedenmorgen per auto naar Eijsden gegaan. Om 9 u 45 kwam de keizerlijke trein binnen, het station was gesloten. Op het perron bevonden zich de burgemeester, de commissaris van politie, de vice-regeringscommissaris Major van Dijl, kapitein der marechaussee Schreuder. De pers had toegang tot het tweede perron.

Langs de weg was het zwart van de mensen. De keizer vertoonde zich niet, de regeringsdeputatie ging mee met de trein. Om 9 u 55 verliet de trein, die uit 13 wagons bestond, nadat er een nieuwe locomotief voor kwam, het station. De mensen langs de weg hieven luid gejoel aan. Om half twaalf kwam de trein met de auto's, die naar Arnhem gedirigeerd worden. De keizerlijke trein gaat naar Maarn.

Gisterenmiddag zijn enige autoriteiten, onder wie de Duitse gezant in Den Haag, naar Maastricht gegaan.

Naar wij gistermiddag op grond van berichten uit Maastricht vernamen, waren daar in de buurt talloze mensen over de grens gekomen; zowel Duitse militairen, alsook ontvluchte gevangenen, waaronder een 300 Italianen.

De Duitse wacht aan de grens bij Eijsden heeft de wapens en uitrustingsstukken weggeworpen en de posten verlaten. In het dorp Lanaye lopen de kinderen met Belgische vlaggen; de Duitsers vieren er feest. Er zijn reeds Belgen over de grens gekomen.

12 november 1918

Uit Maastricht:

Het is hier vanavond ongewoon druk: vele mensen gaan zingend door de straten. Tal van bewoners van Belgische grensdorpen zijn in de stad gekomen. Op sommige plaatsen van de grens werd het binnenkomen van de Belgen door onze militairen wielrijders belet.

De gewezen Duitse keizer.

Nader meldt men ons nog de volgende bijzonderheden:

Zondag 10 november omstreeks 6 uur meldde zich bij de Nederlandse wacht aan het Witte Huis bij Eijsden een reisgezelschap in negen auto's aan. De Hollandse schildwacht, die geen orders had, om gewapende personen toe te laten, weigerde doorgang te verlenen. Overigens, zegt hij, is het douanekantoor eerst om 7 uur voor het publiek geopend. De rijksontvanger vertoont zich en verklaart hetzelfde aan het inmiddels aangegroeid gezelschap, waarvan een man naar voren getreden is en mededeelt te zijn Willem van Hohenzollern, Duits keizer. De Nederlandse schildwacht herhaalt, dat niemand door mag en dat er op de luitenant moet gewacht worden. De rijksontvanger herhaalt, dat het kantoor om 7 uur geopend wordt. De ex Duitse keizer onderhoudt zich intussen met enige boeren, die toekijken en vraagt

aan de dichtst bijstaande of hij weet hoeveel graden het vannacht gevoren heeft. De ex-keizer ziet er goed en opgeruimd uit. Hij praat en gesticuleert levendig met zijn omgeving.

Om 7 uur wordt het gezelschap officieel geïnterneerd. De douanevisite wordt gemaakt en de ex-keizer wandelt van het Witte Huis naar het station te Eijsden. In het stille lieve Eijsden, dat getuige was van zoveel oorlogswee, zijn de mensen naar de mis. De wegen zijn verlaten, nauwelijks enige boeren, die toekijken naar dit grote gezelschap zonder iets ervan te begrijpen. De ex-keizer wandelt een poos voor het station op en neer, hij praat voortdurend, wordt niet gehinderd, nauwelijks bekeken, want er is schier niemand. De waardin tegenover het station zegt tot haar man: het is de Duitse keizer, kijk maar naar zijn linkerarm. De waard mompelt hij zichzelf "wat zo'n vrouwen toch een verbeelding hebben" en toch is het de voormalige Duitse keizer.

Hij gaat het station binnen en wandelt later in gezelschap van majoor van Deyl, commandant van het garnizoen van Maastricht tot omstreeks 8 u 15 op het perron op en neer, de linkerarm tegen het lijf, in de rechterhand een wandelstok. Het talrijk gevolg van generaals, admiraals en vele andere officieren blijft op een afstand.

Wat een moment; we wrijven ons in de ogen. Ja toch! Het is waar; daar wordt gefloten en geroepen: "Nach Paris"; een Nederlands officier maant tot kalmte en dreigt met onmiddellijke straf. Ja toch! We zien ze buigen, de gegalonneerde rokken en steken buigen diep; we zien het groeten van de ex-keizer, wiens rol in de reeds volmaakt verleden tijd ligt.

Om 8 u 10 arriveert de keizerlijke trein, die sinds vrijdag te Brussel onder stroom stond. Willem stapt er in, de gordijnen worden

omlaag geschoven en er is niets meer te zien. Een Duitse kolonel, inderhaast aangesproken, kan niets zeggen; intussen weten wij, dat elk ogenblik de Duitse kroonprins verwacht wordt. Inderdaad komt om 8 u 50 een tweede vrij lange D-trein binnen, maar noch de kroonprins nog de keizerin zitten erin, alleen enkele dames en officieren.

Dat op deze treinen geschoten is, is bezijden de waarheid, althans ze vertonen er geen tekens van. De auto's zijn ook intact, de keizerlijke wapens onkenbaar door aangebracht slijk.

Inmiddels is het volk in groten getale toegestroomd en worden politie maatregelen genomen onder kapitein Bauduin van de marechaussee, terwijl de heer De Bruyne, inspecteur van de staatsspoor, de technische leiding heeft.

Beiden laten uw correspondent toe en verstrekken beleefd inlichtingen. Er wordt nog op een trein gehoopt! De tocht van Spa door het verwoeste Visé en langs tal van Duitse wachten, die reeds meer dan half overhellen naar het gezag van soldatenraden, is gelukkig voor Willem goed afgelopen. Als reflexbeweging werd nog het geweer gepresenteerd door Duitse soldaten.

Telefoon en telegraaf tussen Eijsden, Maastricht en Den Haag staan niet stil. Er is een onverwachte gast gekomen. Waar gaan we hem herbergen en wat zullen de burens er wel van zeggen

Om 5 uur wordt de trein met aanhangsel van bagagewagens te Maastricht verwacht. De hele lijn tot Roermond is militair bewaakt. Intussen wandelt de burgemeester van Maastricht sinds 10 uur, steeds met een hoge hoed op, op het perron te Maastricht. Op vele andere stations staat men in verwachting, doch er is niets te zien. Een trein gaat vliegensvlug voorbij. Het volk gaat zijn weg.

33 Jaar geschiedenis zijn vervlogen, een keizerrijk is gevallen. Het volk gaat zijn weg. De geschiedenis wordt verder geschreven. Zondag 10 november is een historische dag, niet alleen voor Eijsden en Maastricht, doch voor de wereldgeschiedenis.

De gewezen Duitse keizer is gisteravond te Amerongen aangekomen. In zijn gezelschap bevinden zich: generaal von Plessen, hofmaarschalk von Platen, vleugeladjutant von Gontard en kamerheer von Grunau.

Onder de aanwezigen bij de aankomst was ook lady Susan Townley, de echtgenote van de Engelse gezant.

Aankomst te Maarn.

Aan het anders zo stille stationnetje te Maarn, in het hartje van de provincie Utrecht, heerste gisterenmiddag een geweldige drukte. Van alle zijden was uit de omliggende plaatsen uit Doorn, Driebergen, Amerongen, enzovoort, een grote menigte samengestroomd om getuige te zijn van de aankomst van de gewezen Duitse keizer. Hier en daar bewogen zich enkele marechassees en rijkswachters, die opgevorderd waren om de orde te bewaren; overigens kan de gemeentelijke Maarnse politie het wel af.

Op het perron werd, behalve de journalisten, die in groten getale waren opgekomen, niemand anders toegelaten, die er niet uit hoofde van zijn ambt of betrekking moest zijn.

Er waren de commissaris der koningin in Utrecht, Mr. dr. F. A. C. Graaf van Lynden van Sandenberg; de burgemeester van Maarn en Doorn, mr. A. baron Schimmelpenninck van der Oye van Hoevelaken; generaal Onnen, belast met de dienst der internering;

kapiteins Van Son en Schoenmaeckers, jhr. J. A. van Kretschmar van Neen, lid van de directie de spoorwegmaatschappijen, en de gastheer van de gewezen keizer, Godard graaf van Aldenburg Bentinck.

Buiten stonden militaire en particuliere auto's, die de gewezen keizer en zijn gevolg naar het kasteel Amerongen zouden brengen. De ex-keizer gaat logeren in het kasteel van Amerongen: zijn gevolg vindt logies in de hotels Lievendaal en Oranje.

Precies om kwart over drie kwam de grijze keizerlijke trein, uit 11 wagons bestaande, in zicht. Onmiddellijk na het binnenrijden werd voor de keizerlijke wagon een trapje geplaatst; de ex-keizer stapte uit, trad op de heren Bentinck en Van Lynden toe en drukte hen zeer hartelijk de hand. De eerste indruk was die van een martiale stramme figuur; daartoe werkte het generaalsuniform, dat de ex-keizer droeg, wel zeer mee. Hij zwaaide een ogenblik zenuwachtig met de stok, die hij in de rechterhand droeg, en schreed onmiddellijk daarna over het perron, groette links en rechts. Hij zag er opgewekt uit; de ogen tintelden levendig. Het gelaat scheen ietwat gebruid, de snor stond als vroeger kaarsrecht, en het hoofd werd hoog gehouden. De rode rand om de pet en de bontkraag om de hals gaven enige fleur aan het loodgrijze uniform.

Zijn gang was ietwat onvast, als van iemand die lang heeft gezeten en plotseling gedwongen is te lopen. Voortschrijdend steunde hij een enkele maal op zijn stokje, maar nam daarna weer de straffe houding aan. Terstond begaf hij zich naar de voor het uitgangshekje gereedstaande gesloten auto, waarin hij met zijn gastheer, die de hoge hoed droeg, plaats nam.

Men hoorde toen van verschillende kanten enig gejuich; hier en daar werd een gejoel vernomen. Maar over het algemeen scheen men niet onsympathiek gestemd. Wel drong hier en daar het publiek op om naderbij te komen, doch de paar rijksveldwachters konden een behoorlijk cordon onderhouden.

Nadat de vier heren van het gevolg en de Nederlandse autoriteiten in de andere auto's hadden plaatsgenomen, werd de tocht naar Amerongen aanvaard.

Met de keizerlijke trein waren ook meegekomen de heren mr. dr. J. B. Kan, secretaris-generaal in algemene dienst, en mr. W. J. Doude van Troostwijk, chef van het kabinet van de minister van buitenlandse zaken, die met de sneltrein van half vijf, welke voor deze gelegenheid aan het station Maarn stopte, de terugreis naar Den Haag aanvaardden.

Om 5 uur werd nog een tweede trein met bagage en automobielen verwacht.

Met stelligheid vernamen wij, dat noch de ex-keizerin, noch een der andere leden van de keizerlijke familie bij de overschrijding van de Nederlandse grens met de ex-keizer was meegekomen.

13 november 1918

De gewezen Duitse kroonprins.

Uit Maastricht wordt ons gemeld:

Hedenmiddag is de gewezen Duitse kroonprins met gevolg (drie adjudanten en een tiental flink bewapende soldaten) in drie auto's over Vroenhoven naar Maastricht gereden. Hij heeft zich onmiddellijk begeven naar het provinciaal gouvernement en

verblijft daar, tot instructies uit Den Haag zijn ontvangen. Zijn echtgenote en kinderen zijn, naar ik verneem, sinds vijf dagen bij Roermond, bij Graaf Wolff Metternich. De gewezen Duitse keizerin kan Potsdam niet verlaten; ze is ziek. Van de andere leden van het keizerlijk gezin konden de officieren geen bescheid geven.

De gewezen kroonprins was in velduniform, droeg nog een kruis aan de hals en een lang lint van een ridderorde op de borst. Hij zag er opgewekt uit en leek blij als een drenkeling, die juist uit het water gered is. Hij gebruikte het middagmaal bij de commissaris der koningin, waar hij ook het avondmaal zal gebruiken. Men maakt toebereidselen om hem hier te laten overnachten. Iemand van zijn gevolg zegde, dat ze zondag niet konden vertrekken, omdat de kroonprins eerst zijn commando wilde overdragen. Voor de tocht had men zich op alle gebeurlijkheden voorbereid.

Op straat wordt de Marseillaise gezongen. Militairen, marechaussee en stedelijke politie zetten de straten af.

Waarschijnlijk gaat de gewezen kroonprins morgen verder.

Van andere zijde wordt ons gemeld:

De gewezen kroonprins is vergezeld van majoor von Müldner, majoor von Müller, adjudant, ritmeester von Zobeltitz en enige chauffeurs en kamerdiensers. Ze kwamen van het kasteel Roumont, waar hij van de troepen afscheid had genomen. Men wacht te Maastricht instructies af, waarheen hij moet vertrekken. De gewezen kroonprins was in uniform. Een patrouille begeleiders heeft hem geïnterneerd.

15 november 1918

Van de grens.

Men meldt ons uit Maastricht:

Nauwelijks ging de mare, dat de Belgische grens weer open was, of tal van nieuwsgierigen togen er op de fiets heen, zoals ze dat voor de oorlog gewend waren. Over Caberg naar Smeermaas en Lanaken ging het best. Wel vroeg de grenswacht, waar het heen ging en of we terugkwamen, maar men liet ons gaan. In Lanaken wemelt het nog van Duitse soldaten, allen ongewapend en getooid met de rode kokarde. Morgen gaan ze naar huis. De bewoners van Lanaken moeten hun karren beschikbaar stellen, en de Duitsers met hun bagage een eind weg brengen. Ze hadden er niet veel zin in, bang, dat ze hun voertuigen en paarden kwijt zouden zijn. In de winkels lag spek en varkensvlees, een ongekend gezicht voor ons in de laatste tijd. De prijs was 20 F per kilo voor het spek, 16 F voor carbonaden, dus een goede prijs. Het was er overigens kalm. Gebrek hadden de mensen niet gehad. Wel hadden ze moreel geleden. Men vertelde ons, dat de entente posten hierheen zouden zenden bij de grens.

16 november 1918

De ontruiming in het Westen.

Berlijn, 15 november. De ontruiming van de bezette gebieden in het westen gaat volgens plan in haar werk. Men is er ook in geslaagd, tot nu toe de leeftochtvoorziening op peil te houden. Als er geen stremmingen op het spoor intreden, zal de terugmars vermoedelijk vlot van stapel blijven lopen. Manschappen, die zich voor leden van arbeiders- en soldatenraden in Duitsland uitgaven, maar deze integendeel tegenwerken, hebben door in wanorde naar het vaderland terug te stromen, de terugmars en de verzorging ernstig

in de waagschaal gesteld. De ontruiming van de westelijke Rijnsoever is door de aanvullende bepalingen van het geallieerde opperbevel dermate bemoeilijkt, dat een geregelde terugmars binnen de gestelde termijn hier en daar onmogelijk is. De aanvoering heeft dienaangaande ernstige vertogen tot het geallieerde opperbevel gericht, maar tot nog toe vergeefs. Volgens de bepalingen moeten wij van 1 tot 17 dezer 's middags hebben ontruimd:

1. Het gebied tot ongeveer de lijn Antwerpen - Dendermonde - Aalst - Halle - Chatelet - halfweg Maubeuge - Namen - Givet - Neufchâteau - Virton - Longwy - Briey - Metz - Zabern - Schlettstadt - Neu-Braisach tot de weg Neu-Braisach-Basel;
2. Tot 21 november het gebied ten westen van Turnhout-Hasselt-Kanaal Diest-Tienen-Hoei tot de noordelijke grens van Luxemburg, heel Luxemburg-Saarlouis, Saarbrücken, heel Elzas-Lotharingen;
3. Ten derde tot 27 dezer de rest van België;
4. Ten vierde tot 1 december het gebied tot Düsseldorf-Neues tot de weg Düren-Keulen, verder het gebied dat onder de lijn Düren-Kaiserslautern-Spiers tot de Zwitserse grens;
5. Ten vijfde tot 5 december het gebied tot Remagen en dan ongeveer tot de lijn Schalkenbach-Worms;
6. Ten zesde tot 9 december de rest van de linker Rijnsoever; ten zevende op de oostelijke oever zullen de geallieerden drie bruggenhoofden (Keulen, Koblenz en Mainz) met een middellijn tot 30 km bezetten; het bruggenhoofd van Keulen omvat ongeveer de lijn Solingen-Neuenkirchen, dat van Koblenz de lijn Rossbach-Bornich; dat van Mainz Lorch-Frankfurt aan de Main (welke stad er zelf buiten valt) Darmstadt (waarvoor hetzelfde geldt). De ontruiming van dit gebied moet voor 13 december haar beslag hebben gekregen. De geallieerde troepen zullen telkens na het verstrijken van de termijn de ontruimde gebieden binnenrukken.

19 november 1918

Munitieontploffingen te Hamont.

Men meldt ons uit Weert:

Maandagavond om 10 u 30 en om 11 u 00 hoorde men te Weert twee zware ontploffingen. Te Hamont (België) zijn grote hoeveelheden munitie in de lucht gevlogen. Vannacht werden het Rode Kruis te Weert, militairen en burgers ter assistentie opgeroepen. De verwoesting te Hamont moet onbeschrijflijk zijn. Er zijn vele slachtoffers; men spreekt van 800 doden en gewonden.

Om 10 u 30 ging nog een Rode Kruistrein, waarin ongeveer 400 gewonde Duitsers op hun terugtocht naar Duitsland, van Hamont naar Roermond. Te Budel (Noord-Brabant) werden op verschillende plaatsen de ruiten ingedrukt.

De oorzaak van de ontploffing moet gezocht worden in het feit, dat de Duitsers de geweren, die ter verzending naar Duitsland op het station te Hamont waren opgesteld, in brand hebben gestoken. Volgens verklaringen van ooggetuigen zouden ook Nederlandse militairen bij de ramp het leven hebben verloren.

Van andere zijde wordt ons omtrent de ontploffing te Hamont gemeld:

Gisteravond zijn te Hamont twee Duitse munitietreinen in de lucht gevlogen. Men spreekt van 1500 tot 2000 doden en gewonden. In elk geval zijn reeds te Budel meer dan 150 doden en gewonden aangekomen. De gewonden zijn ondergebracht in het patronaatsgebouw, een grote zaal, het klooster en in de school. Van alle zijden wordt hulp verleend. Aan de dokters uit Eindhoven is

verzocht, onmiddellijk ter hulp te snellen. Er zijn ook een aantal Nederlandse militairen te Hamont; er wordt beweerd, dat er onder hen gewonden zijn. Het ongeluk gebeurde 's avonds om 11 uur. Naar men zegt, hebben kinderen van omstreeks 10 jaar in de nabijheid van een munitietrein met vuur gespeeld en zo de ramp veroorzaakt.

Men bericht nader, dat 600 Nederlandse militairen naar Hamont ter hulp zijn gesneld.

Verder meldt men ons:

Te Hamont zijn gisteravond, in de buurt van het station, grote hoeveelheden Duitse granaten, gasbommen, enzovoort, die daar lagen opgestapeld, in de lucht gevlogen. Een Duitse munitietrein, die daar ook stond, werd geheel vernield. Vijf hospitaaltreinen werden zwaar beschadigd. Verscheidene Duitse militairen – men spreekt van 300 – zijn daarbij op slag gedood. Een groot aantal zwaargewonden, onder wie vreselijk verminkten, zijn naar het hospitaal te Weert overgebracht. Zowat alle huizen en ook het station te Hamont zijn beschadigd. Een granaat zit dwars door de watertoren.

De luchtdruk was zo hevig, dat verschillende personen van het Nederlandse treinpersoneel te Budel tegen de grond sloegen. Vermoed wordt, dat de ontploffingen aan kwajongensstreken te wijten zijn. Er zouden ook een aantal Nederlandse militairen, die voor de ontwapening bij Hamont aan de grens vertoefden, bij de ramp omgekomen zijn.

De hedenmiddag verschenen Meierijsche Courant meldt omtrent de ramp te Hamont:

Gisteravond omstreeks 10 uur is op het station te Hamont en Duitse munitietrein ontploft. Vele ontploffingen volgden slag op slag, tot eindelijk met een zeer zware ontploffing een wagon met granaten in de lucht vloog. De granaatscherven kwamen neer op het gehucht Schoot nabij Budel, waar bijna alle ruiten werden verbrijzeld en van sommige huizen de daken instortten.

Uit Hamont vluchtten zeer veel mannen, vrouwen en kinderen, die hun bij de ramp gewonde huisgenoten ondersteunden, naar Budel. De omgeving van het station te Hamont was één vuurzee. Er stonden op het station ook drie hospitaaltreinen met Duitse gewonden, die wachtten op transport naar Nederland. Deze treinen raakten in brand. De gewonden ontvluchtten voor zover ze daartoe in staat waren, doch 18 zwaargewonden, die zichzelf niet konden helpen, kwamen in de vlammen om. Een der hospitaaltreinen kon nog juist in veiligheid worden gebracht en staat nu op het station te Budel. Op heldhaftige wijze werden de brandende wagens afgekoppeld en is de rest van de trein opgetrokken in de richting van Neerpelt. Op het ogenblik is men het vuur meester. De aanblik van de gewonden, die over de grens kwamen, is onbeschrijflijk. In brancards werden zij naar Schoot-Budel gebracht en bij particulieren verbonden. Hedenmorgen om 9 uur waren 150 gewonden in verschillende lokaliteiten te Budel ondergebracht.

Niemand durfde zich in de nabijheid van het station te Hamont te wagen. Alles is er vernield. Het aantal doden moet zeer hoog zijn en kan nog niet worden vastgesteld. In Hamont zijn veel huizen ingestort, waarbij de inwoners onder het puin werden begraven. De oorzaak van de ramp is nog niet met zekerheid bekend.

Hedenmorgen werd onder de te Budel gedetacheerde Nederlandse militairen appel gehouden, daar men vreest, dat verscheidene zich te Hamont hebben bevonden, toen de ramp plaatsgreep.

Te Maaseik en omgeving.

Men meldt ons uit Roermond:

De grote Duitse doorlaatpost op de Napoleonsweg aan de grens te Ittervoort is nog steeds gesloten. De draadversperring, van haar elektrische lading ontdaan, is over een afstand van een achttal meter vernield en daar kan thans de vrije intocht naar België geschieden. Enige Hollandse soldaten doen aan deze zijde nog bewakingsdiensten.

Nauwelijks de grens over bemerkt men weldra aan de Belgische driekleur, die schier van alle huizen en kerktorens wappert, dat de overweldiger er niet meer heerst.

Te Kessenich, Geistingen en Ophoven wemelt het van Duitse soldaten van verschillende wapenafdelingen, die druk bezig zijn met de voorbereiding van hun aftocht over Maaseik naar Roosteren.

De bevolking, getooid met strikjes, vlaggetjes en kokardes in de nationale kleuren, houdt zich kalm en beschouwt het druk gedoe der Duitsers met de meeste onverschilligheid, wat in verband met het feit, dat zij vier jaar lang daarvan getuigen hebben moeten zijn, zeer verklaarbaar is.

Voor het bereiken der stad Maaseik zagen wij het rollend materieel van de tram Maaseik-Kessenich, waarvan de lijn reeds bij het begin der bezetting door de Duitsers werd opgebroken, op een één

kilometer lang intact gebleven lijngedeelte staan. Een weemoedig gevoel becroop ons bij het zien van dit armzalig overblijfsel van die eens zo mooie en comfortabele rijtuigen, waarin geen ruit meer te bespeuren viel en waarvan het ijzerwerk reeds gedeeltelijk totaal was uitgeroest.

Maaseik biedt een feestelijke aanblik: duizenden vlaggen, wimpels, trofeeën in de Belgische en Franse kleuren, gevelversieringen van spargroen, waartussen gekleurde lampions, in de straten een druk op en neer lopen van Duitse, Belgische, Franse, Engelse en Amerikaanse soldaten, in kaki, lichtgrijs en bruin, daartussen talloze met vaderlandse kleuren opgesmukte Belgen en vele nieuwsgierige Hollanders, onder wie ook enige militairen. En ondanks deze grote drukte en het feestelijk vertoon heerste er volmaakte orde; de stemming is er, ofschoon de harmonie der stad, wiens instrumenten ongeveer vier jaar het zwijgen was opgelegd, in de voormiddag haar juichtonen door de verschillende straten had doen weerklinken, zelfs enigszins gedrukt.

Op het marktplein, rondom het bevrijde standbeeld der gebroeders van Eyck, stonden naast enige grote vrachtauto's, een twintigtal Duitse transportwagens, beladen met geweren, rijwielen en alle mogelijke uitrustingsstukken, welke door met geweren bewapende Duitse soldaten trouw worden bewaakt.

Onder de Duitse troepenafdelingen, die, meestal komend van Beverlo, elke dag door Maastricht trekken, en, na sluiting van de doortocht over de brug bij Roosteren, moeten achterblijven tot de volgende dag, heerst volmaakte orde en discipline.

De soldatenraden, die ook hier de leiding hebben verrichten er uitstekend werk.

Te Ophoven zijn aan de woning van een Belg alle ruiten ingeslagen, omdat deze en zijn huisgenoten tijdens de bezetting steeds met de Duitsers geheuld hadden; te Maaseik vernamen wij, dat ook daar enige woningen voor een dergelijke kastijding op de nominatie staan wegens de intieme verhouding, vooral van de vrouwelijke bewoners, tot de Duitse officieren. Zodra de Duitsers er voorgoed verdwenen zijn, zal aan dat voornemen door de bevolking uitvoering gegeven worden.

Wij vernamen, dat een Duitse Feldgendarme, die ongeveer vier jaar in Maaseik verbleef en daar steeds in alle gestrengheid optrad, de vorige week 's avonds door enige burgers werd vastgegrepen en in de Maas verdronken.

20 november 1918

De munitieontploffing te Hamont.

Nader meldt men ons, dat de oorzaak van de ramp moet gezocht worden in het feit, dat Hamontse kwajongens, die zich hadden meester gemaakt van Duitse vuurpijlrevolvers, deze afschoten in de nabijheid van een der drie aanwezige lazarettreinen.

Door het krachtdadig optreden van majoor Brouwer van het 7^e regiment infanterie, die op de plaats des onheils vertoefde, werden enige met gasbommen geladen wagens uit het brandende gedeelte gehaald.

Zes Nederlandse militairen zijn bij het ongeval omgekomen. Een burger uit Weert verloor zijn beide ogen.

Het stationsemplacement is een chaos van stukgeslagen, hier en daar nog rokende spoorwagens, waartussen duizenden niet

ontplofte granaten. De bewaking is toevertrouwd aan kwajongens uit Hamont, die een zogenaamde garde civil gevormd hadden. Ze zijn gewapend met Duitse geweren die daar bij duizenden op hopen verspreid liggen. Voortdurend wordt door die bewakers met deze geweren geschoten; de geweerpatronen hebben ze er maar voor het grijpen.

Te Budel werden gisteravond weer vijf wagens met zwaargewonden verwacht.

21 november 1918

Men meldt ons uit Roermond:

Sedert dinsdag treden de Duitsers in Maaseik weer in alle gestrengheid op tengevolge van de vijandige houding van een deel der bevolking.

De burgemeester heeft in verband hiermee gelast alle vlaggen in te halen, wat overal is geschied.

De stroom van Duitse troepen uit de Belgische Kempen en uit de richting Antwerpen blijft aanhouden.

De tocht bij Roosteren door Limburg, waar dagelijks ruim 10.000 militairen passeren, geschiedt regelmatig en in de beste orde.

De Maasbrug te Roosteren heeft enorm te lijden van de reusachtige pletrollen, welke door de Duitsers achter de fronten gebezigd werden bij het aanleggen van kunstwegen.

De wapens worden met de meeste gelatenheid zowel door de officieren als de minderen aan de Nederlandse militaire autoriteiten afgegeven. Prachtige kijkers, gasflessen, lege,

fonkelnieuwe geelgederen patroontassen, helmen, gasmaskers en meer andere zaken verkopen de Duitse soldaten aan Nederlandse burgers als "Kriegsandenken" voor een prikke.

22 november 1918

Keulen, 21 november. Draadloos bericht van het Belgische hoofdkwartier aan de chef van de generale staf van het Belgische leger: de achterhoede (van het Duitse leger) zal zich de 23^e november op de linie Tongerlo-As-Beverst-Tongeren bevinden – opperbevel van het 4^e Duitse leger.

Men meldt ons uit Maastricht van 21 dezer:

Gistermorgen zijn hier een 100 met paarden bespannen voertuigen aangekomen, allen afkomstig uit Hasselt, Aarschot en omstreken, die de Duitsers hadden moeten brengen tot voorbij Aken en die nu over Simpelveld waren teruggekomen. Ze waren acht dagen onderweg geweest. Hedenmorgen kwamen hier drie Duitse stoomwalsen met volgwagens, bestuurd door Duitse marinesoldaten, die bij Lanaye over de grens waren gekomen. Ze moesten wachten, totdat er vergunning was om door Limburg over Vaals naar Duitsland te trekken. Ook nog drie Rode Kruiswagens en vrachtwagens, die bij de Bilsersbaan ons land binnenkwamen. En verder stromen Russen, Engelsen en nu en dan een Italiaan; vanmorgen ook twee Spanjaarden. Gisteren in de namiddag en hedenavond waren het 231 Russen, Engelsen en Italianen, hedenmorgen nog 415 Engelsen en negen Russen.

De Engelsen worden voorlopig ondergebracht in de garage Grabal aan de Scharnderweg en het lokaal de Sphinx, de Russen aan de Bek.

Men schrijft ons uit Lobith, dd. 21 dezer:

Heden passeerden alhier de gehele dag, komende van België met bestemming voor Duitsland, een groot aantal troepentransportschepen van allerlei soort. Aan boord bevonden zich een aanzienlijk aantal militairen van alle wapenen. Het transport werd vergezeld door bewakingsvaartuigen van de Nederlandse marine.

Gisteravond zijn in het militair hospitaal te Utrecht 29 gewonden van de ontploffing bij Hamont opgenomen. Het zijn allen Duitsers met ernstige verwondingen aan het aangezicht en vooral aan de ogen. De overbrenging naar deze inrichting is geschied in het bijzonder met het oog op de oogheeskundige behandeling.

26 november 1918

Zondag hebben de Duitse soldaten Maaseik ontruimd. Nauwelijks was de laatste Duitse soldaat bij Roosteren de Maasbrug over, of de bevolking begaf zich met bekwame spoed aan het opruimingswerk; de straten werden geschrobd en schoongeveegd.

In een minimum van tijd wapperde weer van bijna alle huizen de Belgische driekleur.

De burgemeester maakte bekend, dat tegen de avond enige militairen, voorposten van de geallieerde legers, zouden worden ingekwartierd.

Deze mededeling werd door de bevolking met vreugde begroet.

In een drietal huizen, waarvan de bewoners tijdens de Duitse bezetting met de vijandelijke officieren en soldaten gemene zaak hebben gemaakt, werd alles kort en klein geslagen.

Men schrijft ons uit Maastricht:

Van de afkondiging van de wapenstilstand af en dus ook van het oogenblik af, dat het terugtrekken van het Duitse leger begon, is er in het zuiden van het land dagelijks een uittocht geweest over de grens als nooit tevoren. Toen men eenmaal wist, dat men ook zonder pas de grens kon overschrijden, spoedde ieder zich naar België, eensdeels om de verwoesting van Visé te aanschouwen, maar ook om de terugtocht te zien van dat grote leger, dat in 1914 zo siegesbewust langs Moelingen en Berneau en Warsage België binnendrong. Dag aan dag heeft men duizenden manschappen, kanonnen, cavalerie, mitrailleurs, enz. enz. de brug bij Visé kunnen zien overtrekken, komende van de linker Maasoever en dan langs de enkele wegen, die er zijn, de weg naar het vaderland zien inslaan. Gisteren, in de laatste dagen, zijn we nog eens een kijkje gaan nemen. Met de trein naar Eijsden. De toeloop was zo groot, dat velen blij waren met een plaatsje in de bagagewagens. En eindelijk, na met levensgevaar door de douanezaal (want er wordt weer aardig wat gesmokkeld) te zijn gekomen, voeren ons verschillende wegen naar het doel.

Van ver al treft ons het reusachtige werk, door de Duitsers in de oorlogsjaren hier begonnen en voltooid. Die spoorweg met zijn beide viaducten en zijn indrukwekkende brug over de Maas, over welke vier sporen lopen en die ongeveer 30 meter breed is, de hoogten van die viaducten en bruggen waarvoor het terrein moest opgehoogd worden, aan de overkant van de Maas een tunnel, hij zou bewondering afdwingen voor wat in zulke korte tijd is tot stand gebracht, ware het niet, dat hij, zoals men ons uit geloofwaardige bron mededeelde, gemaakt is door 100.000 Russen misschien, krijgsgevangenen, die het werk der paarden moesten verrichten. Hoeveel hebben er het leven bij gelaten en hoe zijn ze er

behandeld? Voor een groot gedeelte hebben ze gehuisd in de kelders der verwoeste woningen.

Nauwelijks in Moelingen aangekomen, waar enkele huizen reeds weer opgebouwd zijn, andere nog puinhopen lijken, waar het gras en onkruid welig tieren, zien we een hele karavaan voertuigen staan van allerlei slag, een eindeloze karavaan. Op alle wagens voorraden, meest zaken, waarvan we de inhoud slechts kunnen vermoeden. De erbij horende Duitsers, onverschillig, niet onvriendelijk, blij met een enkel woord, dat men hun toevoegt en dan de weg op naar Visé, waar in het college St. Hadelin een Rode Kruiscolonne in- en uitloopt en zich klaarmaakt om te vertrekken. Even daarvoor een bord, midden over de weg gespannen: Achtung Feldbahn. Hier een verlaten werkplaats, thans slagerij, waar de halve runderen op wagens worden geladen en rijden naar de overkant van de Maas, waar de drie laatste divisies nog zijn, die 's nachts moesten marcheren tot de Duitse grens. Aan de muur van het college staat: Hier werden Kriegsandenken verkauft. En er is aardig wat de grens overgegaan voor een appel en een ei. Verrekijkers, dolken, Brownings, helmen, gasmaskers, veldflessen, ja, wat zag men niet al meeslepen.

Op de terugweg hoorden we, dat door onze Nederlandse ambtenaren veel is afgenomen en ons werd bij het betreden van de Nederlandse grens gevraagd: dames, geen helmen, geen gasmaskers bij u? We moesten ons in Visé een weg banen tussen de voertuigen en paarden door, die daar weer een nieuwe stoet vormden en langs de Marschstrasse nach Aachen, zoals we op een muur lazen, de reis naar Duitsland aanvaardden. Een Eierkutsche was er ook bij en geen wagen, of hij had een opschrift. Parolen ach der Heimat, of Parole zur Muttern of zum Liebchen of zum Hofbräuhaus. We zagen enkele rode, enkele roodzwarte, maar veel

zwart-wit-rode vlaggen. We hoorden geen officieren bevelen geven. Ieder deed zijn werk, maar gemoedelijk. Soldaten met witte band om de arm, waarop Strassenordnung hielden de wacht aan de brug over de Maas en regelden er het verkeer. Juist kwam er een hele file wagens met mijnwerpers erachter, maar verder troepenvervoer was er niet. De laatste dagen was er ook geen enkele trein meer over de brug gekomen, en de pontonbrug, die de Duitsers in het begin van de oorlog over de Maas geslagen hadden, was verdwenen.

1 december 1918

Drie kwekelingen van de kweekschool te Maastricht, die in België waren vastgehouden, zijn gisteren namiddag teruggekeerd. Eenmaal in België zijnde, moesten ze naar Tongeren, om een pas te halen. Toen ze hem hadden en weg wilden gaan, werden ze teruggehaald en onder het stadhuis in een hok opgesloten, vanwaar ze gisteren mochten vertrekken. Met hen waren drie Nederlandse soldaten vastgehouden.

3 december 1918

Het treinverkeer van België met Duitsland op het baanvak Dalheim-Hamont is sedert enige dagen stopgezet.

In het gasthuis te Weert, waar de Duitse militairen van de ramp te Hamont verpleegd worden, zijn er tot heden reeds 10 volslagen blind geworden.

23 december 1918

Men meldt ons uit Roermond:

De Belgische grens is thans voor het verkeer volkomen gesloten;
niemand mag meer in of uit.

De Belgische grenswachten, bestaande uit Walen en Vlamingen,
treden zeer streng op.